

УДК 727.14

Піліпака Н.В.

магістр,

Кафедра архітектури та дизайну

Луцький національний технічний університет, вул. Львівська, 75, Луцьк, Україна, 43018

Пасічник О.С. *

Кандидат архітектури, доцент, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8381-0257>

Кафедра архітектури та дизайну

Луцький національний технічний університет, вул. Львівська, 75, Луцьк, Україна, 43018

Казмірук Ю.Й.

Заслужений архітектор України, доцент,

Кафедра архітектури та дизайну

Луцький національний технічний університет, вул. Львівська, 75, Луцьк, Україна, 43018

*автор-кореспондент, e-mail: oxanapasicznyk@gmail.com

Інклюзивність при ревіталізації виробничих територій на прикладі мікрорайону «Чайка» у місті Рівному

Цитувати як:

Піліпака Н.В., Пасічник О.С., Казмірук Ю.Й. (2025). Інклюзивність при ревіталізації виробничих територій на прикладі мікрорайону «Чайка» у місті Рівному. *Сучасні технології а методи розрахунків у будівництві*, 24, 317-330. [https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2025-14\(24\)-26](https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2025-14(24)-26)

© 2025, Піліпака Н.В., Пасічник О.С., Казмірук Ю.Й.

У цій статті представлена важливість інтеграції принципів інклюзивності на всіх етапах планування й реалізації проектів ревіталізації занедбаних, зокрема, постіндустріальних міських виробничих територій. Проаналізовано чинну українську нормативну базу у сфері інклюзивності, зокрема вимоги державних будівельних норм, а також актуальні політичні ініціативи, зокрема Національну стратегію із створення безбар'єрного простору до 2030 року.

Автори аналізують засади інклюзивності в урбаністичному контексті, висвітлюють українське нормативно-правове підґрунтя створення безбар'єрного середовища, а також досвід застосування принципів універсального дизайну, просторової доступності та соціальної справедливості у практиці ревіталізації.

У дослідженні наводяться приклади практичної реалізації інклюзивного підходу при ревіталізації міських територій в Україні (Львів, Київ) та за кордоном (Канада, Велика Британія), що дозволяє виокремити універсальні індикатори інклюзивності, такі як: фізична доступність, функціональна гнучкість, партисипативність та збереження культурної ідентичності. Автори також виокремлюють ключові виклики, серед яких – фрагментарність підходів, відсутність обов'язкового аналізу соціального впливу, формалізоване громадське обговорення.

Стаття формулює низку рекомендацій щодо адаптації інклюзивного підходу до українських реалій, зокрема через нормативне закріплення процедур

участі, розвиток інституційних механізмів підтримки, фінансові стимули до впровадження універсального дизайну.

Ключові слова: інклюзивність, доступність, ревіталізація, міський простір, універсальний дизайн, урбанізм, постіндустріальні території, безбар'єрність сталий розвиток.

Вступ

Аналіз літературних джерел та постановка проблеми.

Повномасштабна військова агресія російської федерації проти України, не лише загострила вже існуючі проблеми з доступністю інфраструктури (як фізичної, так і цифрової), але й спричинила появу нових потреб та викликів для різних суспільних груп [1, 2]. Ускладнений доступ до громадського транспорту та об'єктів фізичного оточення, об'єктів фонду захисних споруд, отримання інформації людьми з обмеженими можливостями, неадаптованість веб-сайтів та мобільних застосунків для всіх категорій громадян, нові бар'єри у доступі до освіти, роботи, а також суспільне несприйняття – це лише частина проблем, що постали перед українським суспільством. У цьому контексті, ревіталізація виробничих територій є не лише можливістю для відновлення економічного потенціалу міст, але й шансом для створення якісно нових, інклюзивних міських просторів, які б враховували потреби кожного члена суспільства.

В Україні поняття «інклюзивність» з'явилося наприкінці ХХ століття. У цей період, під впливом міжнародних документів та глобальних тенденцій у сфері прав людини, українське суспільство почало усвідомлювати важливість забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від їхніх особливостей. На законодавчому рівні, важливим кроком стала ратифікація Україною Конвенції ООН про права інвалідів 16 грудня 2009 року [3]. Кульмінацією зусиль у сфері створення безбар'єрного простору стала розробка та прийняття у 2021 році Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Ця стратегія охоплює різні аспекти безбар'єрності, включаючи соціальну, освітню, економічну, інформаційну, фізичну та цифрову [2]. Метою Стратегії є створення безперешкодного середовища для всіх суспільних груп та забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права.

В Україні існує досить розгалужена законодавча та нормативна база у сфері доступності та інклюзивності, яка постійно вдосконалюється. Національна стратегія та відповідні ДБН є ключовими документами, що визначають вимоги до створення безбар'єрного середовища, у тому числі при ревіталізації виробничих територій [4, 5, 6, 9, 10, 11].

Українські дослідники визначають «інклюзивність територій» як багатогранне явище, що передбачає не лише фізичну доступність, але й

рівні можливості в економічній, соціальній, цифровій, інформаційній, політичній та культурній сферах [12, 13].

В українській науковій літературі інклюзивність територій розглядається в контексті інклюзивного розвитку, соціальної інклюзії та просторової справедливості. Дослідники пропонують конкретні моделі для її досягнення, зокрема: адміністративно-територіальні; партнерські; функціональні, галузеві; соціально-просторові [14].

У територіальних громадах інклюзивність визначається як наявність спільного середовища життєдіяльності мешканців [15]. Сучасне розуміння також включає створення умов, де різні групи людей (наприклад, з інвалідністю) можуть брати участь в одному й тому ж процесі. Це особливо актуально для України у контексті повоєнної відбудови, спричиненої збільшенням кількості людей з інвалідністю.

Дослідження потреб гуманізації урбанізованого середовища зосереджені на формуванні комфортного середовища для всіх груп населення. Теоретик містобудування О. Гутнов [16] підкреслював, що архітектура – це простір, організований відповідно до потреб людини. Г. Шостак [17] обґрунтувала містобудівні принципи формування безбар'єрного міського простору, включаючи створення спеціальних маршрутів для людей з обмеженою мобільністю.

Отже, аналіз стану дослідження інклюзивного міського розвитку в Україні свідчить про те, що наукова база з цього питання, хоча й активно розвивається, все ще перебуває на етапі становлення. Попри наявність теоретичних напрацювань, які створюють підґрунтя для гуманізації міського середовища, та запровадження певних нормативних вимог щодо безбар'єрності, комплексний та системний підхід до створення інклюзивного середовища, у тому числі до інклюзивної ревіталізації, на практиці ще не сформований. Дослідження питань інклюзії в урбаністичному контексті залишаються здебільшого фрагментарними. Водночас українські урбаністи дедалі більше уваги приділяють соціальним аспектам ревіталізації та важливості громадської участі. І важливо, що сама ревіталізація починає сприйматися не лише як трансформація колишніх промислових зон на креативні простори, а як багатогранний процес відновлення занедбаних міських територій, що набуває особливої актуальності в контексті повоєнного відновлення України. Таким чином, попри існуючі наукові «пазли», що окреслюють шляхи до створення цілісного та інклюзивного міського простору, українська урбаністика стоїть перед завданням інтеграції цих елементів у єдину, дієву стратегію інклюзивного розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є визначення значення інклюзивності у процесах ревіталізації виробничих територій, виокремити індикатори інклюзивності в містобудівних проєктах, сформулювати

практичні рекомендації щодо впровадження інклюзивних принципів у проектну практику.

Матеріали та методи

Створення інклюзивного середовища при ревіталізації виробничих територій має ґрунтуватися на низці теоретичних принципів, які визначають підходи до проектування міського простору, орієнтованого на потреби всіх користувачів.

Одним із фундаментальних принципів є гуманоцентризм, який передбачає, що архітектура та міський простір повинні бути організовані відповідно до потреб людини. Комфортне перебування людини в міському середовищі залежить від таких його якостей, як пізнаванність елементів міського простору [18]. Відкритий міський простір має бути придатним для всіх груп населення.

Важливу роль відіграють принципи Універсального Дизайну (Інклюзивного Дизайну). Цей підхід спрямований на усунення бар'єрів, що обмежують рівний доступ до різних сфер життя. Інклюзивність будівель та споруд має забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом, прилеглою територією, отриманням послуг; фізичною безпекою; можливістю вільного отримання інформації; вільної навігації. Сучасний підхід до вирішення інклюзивних завдань повинен базуватися на основоположних принципах універсального дизайну, враховуючи соціальну, а не медичну модель адаптації людини, що має деякі особливості здоров'я [19].

Концепція доступності та безбар'єрності є ключовою для створення інклюзивного середовища. Доступність означає можливість для всіх людей, включаючи осіб з інвалідністю та інші маломобільні групи населення, безперешкодно користуватися об'єктами фізичного оточення, транспортом, інформацією та послугами. Безбар'єрне середовище передбачає усунення фізичних, комунікаційних, інформаційних та інших бар'єрів, що перешкоджають повноцінній участі людей у житті суспільства. Стандарти доступності повинні містити такі вимоги: можливість безперешкодного та легкого пересування для відвідувачів з обмеженою мобільністю в межах ділянки або послуг; вхід в будинок; доступ до дверей; безперешкодне пересування по шляхах сполучення, будинках і приміщеннях [4].

Теорії соціальної інклюзії наголошують на важливості створення умов, за яких кожна людина, незалежно від її походження, статі, віку, фізичного стану чи інших особистих характеристик, може брати активну участь у всіх сферах суспільства. Соціальна інклюзія в контексті міського середовища включає два рівні: доступність середовища, що зумовлює безперешкодне використання міського простору, та готовність до взаємодії груп населення одна з одною, соціальне визнання.

В Україні та світі існує низка прикладів успішної ревіталізації промислових територій з урахуванням принципів інклюзивності, які можуть слугувати натхненням та джерелом досвіду для майбутніх проєктів.

Одним із вітчизняних прикладів є майбутнє відкриття інклюзивного бібліотечного простору «Сенсоотека» у Львові. Цей проєкт ревіталізації бібліотечного простору спрямований на створення зручних та комфортних умов для всіх мешканців міста, включаючи осіб з інвалідністю. Також у Львові триває ревіталізація вілли Стеткевича, яку планують перетворити на громадський простір з урахуванням принципів інклюзивності. У Києві існують плани щодо створення інклюзивних зон відпочинку на берегах річки Либідь, що передбачає облаштування сходів та пандусів для зручного користування прибережною зоною. Успішним прикладом якісної ревіталізації є «Арсенал» у Києві, який став приемним публічним простором. Архітектурна майстерня Drozdov & Partners демонструє інклюзивні інтер'єри житла для людей з інвалідністю у Львові.

Серед міжнародних прикладів варто відзначити проєкт Artscape Wychwood Barns у Торонто, Канада. Цей проєкт перетворення занедбаного промислового об'єкту на жвавий громадський центр включає 26 одиниць доступного житла та отримав сертифікат LEED Gold, демонструючи соціальну та екологічну інклюзивність. У Великій Британії успішними прикладами є ревіталізація території колишнього шпиталю в Грімсбі та створення міського селища Білстон в Вулвергемптоні на місці колишньої промислової зони. Ці проєкти підкреслюють важливість лідерства, партнерства та використання інструментів міського планування для досягнення успішної ревіталізації з урахуванням потреб громади.

Результати та обговорення

Таким чином, теоретичною основою для створення інклюзивного середовища при ревіталізації виробничих територій є поєднання принципів гуманоцентризму, універсального дизайну, доступності та соціальної інклюзії. Ці підходи передбачають проєктування міського простору з урахуванням потреб усіх потенційних користувачів, усунення бар'єрів та створення умов для їхньої повноцінної участі у житті громади.

Створення інклюзивного середовища при ревіталізації виробничих територій має численні переваги:

-

Соціальні: Підвищення якості життя, забезпечення рівного доступу до інфраструктури та послуг, сприяння соціальній взаємодії, що особливо важливо для вразливих груп населення. •

Економічні: Сприяння залученню інвестицій, створенню нових робочих місць (зокрема для людей з інвалідністю), розвитку соціального підприємництва. •

Екологічні: Очищення забруднених територій, створення нових зелених зон, покращення екологічної ситуації

Ревіталізація міських територій, особливо колишніх промислових зон, є важливим інструментом для покращення якості міського середовища та створення нових можливостей для розвитку. Ревіталізація визначається як процес відновлення та переосмислення занедбаних міських територій з метою їхнього соціального, економічного та екологічного відродження. У контексті колишніх виробничих територій, ревіталізація може включати перетворення старих заводських будівель на житлові комплекси, офісні центри, культурні простори, парки або інші об'єкти, що відповідають сучасним потребам міста.

Процес ревіталізації виробничих територій відкриває унікальну можливість для впровадження принципів інклюзивності з самого початку проектування. На відміну від реконструкції існуючих будівель та інфраструктури, де часто виникають складнощі з адаптацією до потреб маломобільних груп населення, ревіталізація дозволяє закласти інклюзивні рішення на етапі концепції та проекту, що значно підвищує їхню ефективність та цілісність.

У контексті післявоєнного відновлення України, інклюзивна ревіталізація виробничих територій є важливим фактором відбудови міст. Створення доступного простору для всіх громадян, включаючи ветеранів з інвалідністю, є питанням соціальної справедливості та необхідною умовою їхньої реінтеграції.

Концепція ревіталізації промислової зони мікрорайону «Чайка» в м. Рівному, розроблена в рамках магістерської роботи, пропонує комплексний, багатофункціональний підхід до трансформації території колишньої виробничої зони (brownfield) у сучасний, соціально-відповідальний та екологічно-стійкий житлово-громадський простір з врахуванням вимог [2, 6, 8]. Ключовим рішенням є зміна функціонального призначення територій виробничого та транспортного призначення на житлово-громадську забудову. Це дозволяє відновити його економічну та соціальну активність. Передбачається будівництво нових кварталів житлової та громадської забудови, включаючи багатоквартирні житлові будинки та комплекси з вбудовано-прибудованими приміщеннями громадського призначення. Також виділяється територія для додаткової початкової школи та для інших об'єктів соціальної сфери (Рис. 1 та Рис. 2).

Рис. 1. Стан промислової зони мікрорайону «Чайка» м. Рівне

Рис. 2. Ревіталізація мікрорайону «Чайка» м. Рівне

Концепцією передбачається багатофункціональність території, що враховує потреби різних вікових, соціальних та професійних груп. Соціальна інклюзія передбачає не лише фізичну, але й економічну та

культурну участь усіх членів громади. Для забезпечення соціальної інклюзії та протидії джентрифікації, пропонується проектувати різноманітний житловий фонд, що включає як комерційне, так і доступне житло.

Для покращення мобільності заплановано доповнення вулично-дорожньої мережі новою вулицею, що з'єднає вулиці Василя Червонія та Гайдамацька. Акцент робиться на створенні раціональної системи озелених пішохідних шляхів, що забезпечують 15-хвилинну доступність об'єктів обслуговування.

Для забезпечення повної фізичної доступності для маломобільних груп населення (МГН) ключових пішохідних шляхів, що сполучають житлову забудову з об'єктами соціальної інфраструктури концепцією передбачається організація безбар'єрних маршрутів. Тротуари зі зустрічним рухом влаштовуються шириною не менше 1,8 м з позовжнім ухилом переважно до 5 %. На ділянках з більшим ухилом, влаштовуються зовнішні сходи і пандуси. Покриття шляхів має бути рівним і твердим. На перехрестях влаштовуються пониження тротуару і попереджувальна тактильна смуга (бордюрні пандуси). Влаштування зупинок громадського транспорту адаптованих для МГН. Максимально застосовуються принципи універсального дизайну: врахування базової ергономіки крісла колісного при проектуванні; входи в будівлі за можливості передбачаються у рівень з землею без влаштування ганку, або влаштування пандусу, підйомника за наявності сходів; контрастне маркування дверних отворів.

Ревіталізація промислових зон часто сприймається громадськістю як виключно комерційна діяльність. Однак насичення концепції елементами соціальної відповідальності, такими як включення доступного житла, виділення територій для об'єктів соціальної інфраструктури, створення публічних просторів з елементами дитячої, молодіжної, освітньої та рекреаційної інфраструктури або застосування інноваційних екологічних рішень, здатне покращити якість життя всіх мешканців і значно посилить підтримку місцевих мешканців проектів під час проходження громадських слухань.

Ці кейс-стаді демонструють, що ревіталізація виробничих територій з урахуванням принципів інклюзивності є не лише можливою, але й може призвести до створення якісно нових, привабливих та зручних міських просторів для всіх членів суспільства.

Ключові принципи інклюзивної ревіталізації.

1. Просторова доступність: фізичне усунення бар'єрів, наявність елементів універсального дизайну.

2. Функціональна гнучкість: багатофункціональність території, що враховує потреби різних вікових, соціальних та професійних груп.

3. Партисипативне планування: прозора система залучення громадян до ухвалення рішень.

4. Культурна ідентичність: збереження локальної історії та спадщини як джерела спільності.

5. Соціальна справедливість: запобігання витісненню вразливих груп у процесі оновлення територій (антиджентрифікаційні підходи).

На основі аналізу кейсів можна виділити такі індикатори:

- наявність рамп, тактильних доріжок, адаптованого громадського транспорту;
- врахування інтересів різних груп через соціологічні опитування;
- створення публічних просторів з елементами дитячої, молодіжної, освітньої та рекреаційної інфраструктури;
- інституційна підтримка (гранти, бюджети участі, муніципальні програми).

В Україні процеси ревіталізації часто носять точковий характер і переважно зосереджені на комерційній доцільності. Відсутність обов'язкового аналізу соціального впливу призводить до проєктів, що не відповідають критеріям інклюзивності. Необхідне нормативне закріплення процедур участі громадськості, запровадження обов'язкової соціальної оцінки проєктів, стимулювання універсального дизайну шляхом фінансових і податкових механізмів.

Висновки

Проведене дослідження підтвердило, що інклюзивність є ключовим елементом у процесі ревіталізації міських виробничих територій та формуванні стійкого, справедливого і функціонального міського середовища. Інклюзивні підходи, інтегровані в урбаністичне планування, здатні не лише вирішити просторові та соціальні дисбаланси, а й забезпечити гідні умови життя для всіх верств населення, зокрема для осіб із вразливих категорій. Аналіз теоретичних засад, національного законодавства та практичних кейсів, як українських, так і міжнародних, засвідчив наявність значного потенціалу для створення інклюзивних міських середовищ, але для цього необхідно подолати існуючі виклики та активізувати зусилля на всіх рівнях – від державного управління до місцевих громад та приватного сектору.

Отже, з огляду на сучасні соціальні, економічні та геополітичні обставини, впровадження принципів інклюзивності у процесах ревіталізації набуває особливої актуальності. Це не лише моральний і правовий обов'язок держави, а й стратегічна інвестиція у формування згуртованого громадянського суспільства, економічної стабільності та довгострокової життєздатності українських міст. Ревіталізовані території, спроектовані на засадах рівного доступу, можуть стати новими точками соціальної інтеграції та зростання, сприяючи поступовій трансформації України у державу європейського зразка, що дотримується принципів справедливості, рівності та людської гідності.

Конфлікти інтересів

Автори заявляють, що у них немає конфлікту інтересів щодо поточного дослідження, включаючи фінансовий, особистий, авторський чи будь-який інший, який міг би вплинути на дослідження, а також на результати, наведені в цьому документі.

Фінансування

Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних

Усі дані доступні в цифровій або графічній формі в основному тексті статті.

Використання штучного інтелекту

Автори підтверджують, що при створенні поточної роботи вони не використовували технології штучного інтелекту.

References

1. United Nations General Assembly. (n.d.). *Sustainable Development Goals*. [Electronic resource]. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals>
2. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, April 14). *Pro skhvalennja Natsionalnoji strategiji iz stvorennja bezbar'jernogo prostoru v Ukraini na period do 2030 roku: Rozporjadzhennja № 366-r* [On approval of the National Strategy for creating a barrier-free space in Ukraine until 2030: Order No. 366-r]. [Electronic resource]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>
3. Orghanizacija Ob'jednanykh Natsij. (n.d.). *Konvencija pro prava osib z invalidnistju* [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. [Electronic resource]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
4. Verkhovna Rada Ukrainy. (1991). *Pro osnovy socialjnoji zakhyshhenosti osib z invalidnistju v Ukraini: Zakon Ukrainy № 875-XII* [On the fundamentals of social protection of persons with disabilities in Ukraine: Law of Ukraine No. 875-XII]. [Electronic resource]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
5. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorij Ukrainy. (2011). *DBN B.2.2-5:2011 Blaghoustirij terytoriji* [Territory improvement].
6. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorij Ukrainy. (2019). *DBN B.2.2-12:2019 Planuvannja ta zabudova terytorij* [Planning and development of territories].
7. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorij Ukrainy. (2021). *DBN V.1.2-9:2021 Bezpeka i dostupnistj pid chas ekspluataciji* [Safety and accessibility during operation].
8. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorij Ukrainy. (2018). *DBN V.2.2-40:2018 Inkljuzyvnistj budivelj i sporud. Osnovni polozhennja* [Inclusiveness of buildings and structures. Basic provisions].
9. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, June 30). *Pro zatverdzhennja Porjadku vlashtuvannja zasobiv bezpereshkodnogho dostupu osib z invalidnistju ta inshykh malomobilnykh hrup naseleennja do budynkiv, budivelj, sporud budjakoho pryznachennja...*: Postanova № 668 [On approval of the procedure for arrangement of means of unimpeded access...]. [Electronic resource]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2021-%D0%BF#Text>
10. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, May 26). *Pro zatverdzhennja Porjadku provedennja monitorynghu ta ocinky stupenja bezbar'jernosti ob'ektiv fizychnogho*

otochennja i poslugh dlja osib z invalidnistju: Postanova № 537 [On approval of the monitoring procedure...]. [Electronic resource]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2021-%D0%BF#Text>

11. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorij Ukrainy. (2021, August 31). *Pro zatverdzhennja Metodnychh rekomendacij shhodo provedennja monitorynghu ta ocinky stupenja bezbar'jernosti ob'jektiv fizychnogho otochennja i poslugh dlja osib z invalidnistju: Nakaz № 217* [On approval of the methodological recommendations...].

12. Snighova, O. Ju. (2020). *Prostorovyj vymir inkluzyvnosti v umovakh stanovlennja «novoji» regionalnoji polityky* [Spatial dimension of inclusiveness in the conditions of formation of "new" regional policy]. *Ukrajins'kyj gheohrafichnyj zhurnal*, vol. 2 (110), 38–44. <https://doi.org/10.15407/ugz2020.02.038>

13. Zhukovs'ka, A., & Shushpanov, D. (2025). *Inkluzyvni terytorialni hromady: ponjattja, oznaky ta pidkhody do vymirjuvannja rivnja jikh inkluzyvnosti* [Inclusive territorial communities: concept, features and approaches to measuring their inclusiveness level]. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy*, 1(29), 121–134. <https://doi.org/10.35774/>

14. Kryvomaz, T., Ilchenko, I., Tsyba, A., Hamoc'kyj, R., & Ghetjman, Je. (2024). *Doslidzenja etapiv rozvytku inkluzyvnosti pobudovanogho seredovyshha v Ukraini* [Study of the development stages of inclusiveness of the built environment in Ukraine]. *Ekologichna bezpeka ta pryrodokorystuvannja*, 50(2), 6–18. <https://doi.org/10.32347/2411-4049.2024.2.6-18>

15. Zakharchenko, V. I. (2024). *Reforma detsentralizaciji v Ukraini jak chynnyk ta instyucijnyj skladnyk stalogho rozvytku terytorialnykh hromad* [Decentralization reform in Ukraine as a factor and institutional component of sustainable development of territorial communities]. *Ukrajins'kyj gheohrafichnyj zhurnal*, 1, 49–62. <https://doi.org/10.15407/ugz2024.01.049>

16. Avdjeeva, M. S., Avdjeeva, N. Ju., Vasyjlchenko, V. I., & Soljarsjka, I. O. (2012). *Istorija arkhitektury: v 3 ch.: navch. posib. dlja stud. arkhitektur. spec. vyssh. navch. zakl. Ch. 3: Suchasna svitova arkhitektura (tvorchistj majstriv)* [History of architecture: in 3 parts. Part 3: Modern world architecture (masters' creativity)]. Kyiv: Osvita Ukrainy.

17. Shostak, H. S. (2018). *Barrier-free environment formation in the current urban landscape. Space & Form*, No. 33, 195–204.

18. Drevalj, I. (2024). *Mistobudivni aspekty ghumanizaciji misjkogho prostoru: naukovyj ta praktychnyj dosvid* [Urban planning aspects of urban space humanization: scientific and practical experience]. *European Science*, 2(sge31-02), 126–136. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2024-31-00-015>

19. *Metodychni rekomendaciji z dystypliny «Osoblyvosti projektuvannja inkluzyvnoho predmetno-prostorovogho seredovyshha» dlja studentiv 1 kursu drugoho rivnja vyshhoji osvity /mahistr/ za naprjamom pidhotovky 022 «Dyzajn» osvितnjo-profesijnioji prohramy «Dyzajn arkhitekurno-landshaftnogho seredovyshha»* (2022). Kharkiv: KhDADM.

Література

1. United Nations General Assembly. (n.d.). *Sustainable Development Goals*. [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <https://sdgs.un.org/goals>

2. Кабінет Міністрів України. (2021, 14 квітня). *Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження № 366-р.* [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.
3. Організація Об'єднаних Націй. (n.d.). *Конвенція про права осіб з інвалідністю.* [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
4. Верховна Рада України. (1991). *Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України № 875-XII.* [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
5. Міністерство розвитку громад та територій України. (2011). *ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій.*
6. Міністерство розвитку громад та територій України. (2019). *ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій.*
7. Міністерство розвитку громад та територій України. (2021). *ДБН В.1.2-9:2021 Безпека і доступність під час експлуатації.*
8. Міністерство розвитку громад та територій України. (2018). *ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення.*
9. Кабінет Міністрів України. (2021, 30 червня). *Про затвердження Порядку влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури або їх розумного пристосування. Постанова № 668.* [Електрон. ресурс]. – Режим доступа <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2021-%D0%BF#Text>
10. Кабінет Міністрів України. (2021, 26 травня). *Про затвердження Порядку проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю. Постанова № 537.* [Електрон. ресурс]. – Режим доступа <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2021-%D0%BF#Text>
11. Міністерство розвитку громад та територій України. (2021, 31 серпня). *Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю. Наказ № 217.*
12. Снігова О. Ю. (2020). Просторовий вимір інклюзивності в умовах становлення «нової» регіональної політики. *Український географічний журнал.* 2020. № 2 (110). С. 38–44. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2020.02.038>.
13. Жуковська А., Шушпанов Д. (2025). Інклюзивні територіальні громади: поняття, ознаки та підходи до вимірювання рівня їх інклюзивності. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України, 1(29),* 121-134. <https://doi.org/10.35774/>
14. Кривомаз, Т., Ільченко, І., Циба, А., Гамоцький, Р., & Гетьман, Є. (2024). Дослідження етапів розвитку інклюзивності побудованого середовища в

Україні. *Екологічна безпека та природокористування*, 50(2), 6–18.
<https://doi.org/10.32347/2411-4049.2024.2.6-18>

15. Захарченко В. І. (2024). Реформа децентралізації в Україні як чинник та інституційний складник сталого розвитку територіальних громад. *Український географічний журнал*, 1, 49–62. <https://doi.org/10.15407/ugz2024.01.049>

16. Історія архітектури: в 3 ч.: навч. посіб. для студ. архітектур. спец. вищ. навч. закл. Ч. 3: Сучасна світова архітектура (творчість майстрів)/ М.С. Авдєєва, Н.Ю. Авдєєва, В.І. Васильченко, І.О. Солярська. –К.: Освіта України, 2012.–300 с

17. Hanna S. Shostak (2018). Barrier-free environment formation in the current urban landscape [text] / Hanna S. Shostak // *Space & Form: scientific journal*. - Polish Academy of Sciences and West Pomeranian University of Technology. No 33, 195-204.

30. Древаль, І. (2024). Містобудівні аспекти гуманізації міського простору: науковий та практичний досвід. *European Science*, 2(sge31-02), 126–136. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2024-31-00-015>

31. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості проектування інклюзивного предметно-просторового середовища» для студентів I курсу другого рівня вищої освіти /магістр/ за напрямом підготовки 022 «Дизайн» освітньо-професійної програми «Дизайн архітектурно-ландшафтного середовища» Х.: ХДАДМ, 2022. 47 с.

Відомості про статтю:	Article information:
Отримано 11.11.2025	Received 11.11.2025
Отримано у доопрацьованому вигляді 16.11.2025	Received in revised form 16.11.2025
Прийнято 25.11.2025	Accepted 25.11.2025
Опубліковано 25.12.2025	Published 25.12.2025

Pilipaka N.V.

Master,

Department of Architecture and Design

Lutsk National Technical University, 75 Lvivska St., Lutsk, Ukraine, 43018

Pasichnyk O.S. *

Architecture, Associate Professor, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8381-0257>

Department of Architecture and Design

Lutsk National Technical University, 75 Lvivska St., Lutsk, Ukraine, 43018

Kazmiruk Y.Y.

Honored Architect of Ukraine, Associate Professor,

Department of Architecture and Design

Lutsk National Technical University, 75 Lvivska St., Lutsk, Ukraine, 43018

*corresponding author, e-mail: oxanapasichnyk@gmail.com

Inclusiveness in the revitalization of industrial areas using the example of the Chaika microdistrict in the city of Rivne

Cite as:

Pilipaka, N.V., Pasichnyk, O.S., Kazmiruk, Yu.Y. (2025). Inclusiveness in the revitalization of industrial areas using the example of the Chaika microdistrict in the city of Rivne. Modern technologies and calculation methods in construction, 24, 317-330. [https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2025-14\(24\)-26](https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2025-14(24)-26)

© 2025, Pilipaka N.V., Pasichnyk O.S., Kazmiruk Yu.Y.

Abstract. This article presents the importance of integrating the principles of inclusion at all stages of planning and implementing projects for revitalization of neglected, in particular, post-industrial urban production areas. The current Ukrainian regulatory framework in the field of inclusion is analyzed, in particular the requirements of state building codes, as well as current political initiatives, in particular the National Strategy for Creating a Barrier-Free Space by 2030.

The authors analyze the principles of inclusion in the urban context, highlight the Ukrainian regulatory and legal basis for creating a barrier-free environment, as well as the experience of applying the principles of universal design, spatial accessibility, and social justice in revitalization practice.

The study provides examples of practical implementation of an inclusive approach in the revitalization of urban areas in Ukraine (Lviv, Kyiv) and abroad (Canada, Great Britain), which allows us to identify universal indicators of inclusiveness, such as: physical accessibility, functional flexibility, participatory nature and preservation of cultural identity. The authors also identify key challenges, including the fragmentation of approaches, the lack of mandatory social impact analysis, and formalized public discussion. The article formulates a number of recommendations for adapting an inclusive approach to Ukrainian realities, in particular through regulatory consolidation of participation procedures, development of institutional support mechanisms, and financial incentives for the implementation of universal design.

Keywords: inclusivity, accessibility, revitalization, urban space, universal design, urbanism, post-industrial areas, barrier-free, sustainable development